

Кураш чоралари.

1. Ташкилий-хўжалик ва агротехника тадбирлари амалга оширилади.

2. Трипс кўпаядиган ерларда экиш олдида чигитга самарали упалагичлар билан (гаучо, далучо, аваланче – 5 кг/т, гаучо-М – 8-10 кг/т) ишлов берилади.

3. Бугдой экиладиган майдонларнинг кенгайиши ҳамда

ғўза-бугдой алмашлаб экилиш тизими жорий этилиши муносабати билан, ғалла ўрим-теримидан кейин (июн) ғўзада трипсинг сони кескин ортиб кетиши мумкин. Шу боис чега-радош ғўза экилган майдонларни (ҳамда орадаги уватларни) олдиндан кимёвий ишлаб қўйиш лозим.

4. Трипсларга қарши қўллаш учун ширага қарши тавсия этилган инсектицидлардан фойдаланилади.

АДАБИЁТЛАР:

1. Хакимов А.А. Вредоносность сосущих вредителей хлопчатника и окупаемость затрат против них в новых условиях хозяйствования. Автореф. канд. дисс. по спец. 06.01.11. – Ташкент: УзНИИЗР, 1997. – 19 с.

2. Хўжаев Ш.Т. Умумий ва қишлоқ хўжалик энтомологияси ҳамда уйғунлашган ҳимоя қилиш тизимининг асослари (IV нашр). – Тошкент: Янги нашр, 2019. – 375 б.

UO'T: 634.36: 632.9

TUT ZARARKUNANDALARI VA ULARGA QARSHI SAMARALI KURASH USULLARI

M.A.Mirzayeva, dotsent,
R.M.Komilov, o'qituvchi,
Farg'ona davlat universiteti.

Annotatsiya. O'zbekistonda o'simlikxo'r tripslar turlarining soni uncha ko'p emas. Ularning orasida hammaxo'r tur tamaki tripsidir. U dominant bo'lib hisoblanadi. G'allazorlarda o'zining turi g'alla tripsi (*Haplothrips tritici* Kurd.) mavjud bo'lib, u faqat g'alla ekinlariga moslashgandir. O'zbekiston sharoitida yiliga 7-8 avlod berib yashaydigan tamaki tripsi haqida to'liq axborotga egamiz, ammo unga qarshi kurash vositalari doim takomillashtirib boriladi.

Kalit so'zlar: tut daraxtlari, hammaxo'r zararkunandalar, o'rgimchakkana, qarshi kurash, tripslar, komstok qurti, ipakchilik sohasi, monofag, kurash usullari.

Аннотация. Численность видов растительноядных трипсов в Узбекистане невелика. Всевядным видом среди них является табачный трипс. Его считают доминирующим. Зерновой трипс имеет свой вид (*Haplothrips tritici* Kurd.), приспособленный только к зерновым культурам. Мы располагаем полной информацией о табачном трипсе, который в условиях Узбекистана живет 7-8 поколений в год, но средства борьбы с ним постоянно совершенствуются.

Ключевые слова: тутовые деревья, всеядные вредители, паутиновый клещ, борьба, трипсы, комсток, шелководство, монофаги, методы борьбы.

Abstract. The number of herbivorous thrips species is not very large in Uzbekistan. Among them, the omnivorous species is tobacco thrips. He is considered dominant. Grain thrips has its own species (*Haplothrips tritici* Kurd.), which is adapted only to grain crops. We have complete information about the tobacco thrips, which lives 7-8 generations a year in the conditions of Uzbekistan, but the means of combating it are constantly being improved.

Key words: mulberry trees, omnivorous pests, spider mite, control, thrips, comstock worm, sericulture, monophagous, fighting methods.

Tut daraxtlari odatda dala ekinlari bilan yonma-yon bo'lganligi uchun unda ko'pgina hammaxo'r (polifag) hasharot va boshqa zararkunandalar (o'rgimchakkana, trips, ildizkemiruvchi tunlamalar, komstok qurti, qo'ng'izlar va b.) uchrashi mumkin. Shu bilan birga, tutning o'zigagina moslashgan turlar borki (tut odimchisi, tut parvonasi) ularga alohida to'xtab o'tiladi.

Hammaxo'r zararkunandalar. Bu guruhga birinchi galda o'rgimchakkana bilan tamaki tripsi kiradi, chunki bular eng keng tarqalib, tutda faqat oziqlanish emas, balki "jon saqlaydi" ham. Ekinzorlarda noqulay sharoitga duch kelgan bu zararkunandalar dala atrofidagi tutlarda bemalol rivojlanaveradi va qulay vaziyatda yana g'o'za va boshqa ekinlarga o'tadi. Shunday qilib, dala atrofidagi tut qator o'rgimchakkana va trips kabi hammaxo'r zararkunandalar uchun uya vazifasini bajaradi.

Oddiy o'rgimchakkana o'rgimchaksimonlar (Arachnida) sinfining, kanalar (Acari) turkumiga oid bo'g'imoyoqli bo'lib, sistematikada nomlanishi *Tetranychus urticae* Koch. Bu

zararkunanda shunchalik keng tarqalib turli ekinlarni (va daraxtlarni) zararlaydiki, balki zararlanmaydiganini topish ham qiyin (Lindt, 1964; Vasilyev, Livshits, 1984). O'rgimchakkanalarning rivojlanishi, zarari, basharoti va kurash choralari yaxshi o'rganilgan (Uspenskiy, 1970; De-Millo, 1979; Xodjayev, 1991). Ammo o'rgimchakkanaga qarshi yangi akaritsidlarni tanlash ishi uzluksiz davom etmoqda.

Tamaki tripsi (*Thrips tabaci* Lind.). Hoshiya qanotli, yoki pufak oyoqli hasharotlar (Thysanoptera) turkumiga kiradi (Xo'jayev, 2013). Tutning barglarida doim uchratish mumkin, shuning uchun tut yoqalarida joylashgan g'o'zada uning zichligi doim ortiqcha bo'ladi.

O'zbekistonda o'simlikxo'r tripslar turlarining soni uncha ko'p emas. Ularning orasida hammaxo'r tur tamaki tripsidir. U dominant bo'lib hisoblanadi.

G'allazorlarda o'zining turi g'alla tripsi (*Haplothrips tritici* Kurd.) mavjud bo'lib, u faqat g'alla ekinlariga moslashgandir. O'zbekiston

sharoitida yiliga 7-8 avlod berib yashaydigan tamaki tripsi haqida to'liq axborotga egamiz, ammo unga qarshi kurash vositalari doim takomillashtirib boriladi.

Komstok qurti (*Pseudococcus comstoci* Kuw) Teng qanotlilar (*Homoptera*) turkumining, koksiddar (*Coccinea*) kenja turkumiga mansub. Keng tarqalgan hammaxo'r so'ruvchi hasharotdir. Asosan daraxtsimon mevali va manzarali o'simliklarni zararlaydi. Tutlarda, ayniqsa, Farg'ona vodiysi viloyatlari sharoitida ko'p zararlaydi. Bu hasharotlarga jinsiy dimorfizm hosidir, ya'ni erkagi bilan urg'ochisi butunlay o'zgacha tusga ega. Bu hasharot bosgan tut va boshqa daraxtlar atrofiga ari, pashsha, chumoli va shunga o'xshash boshqa (shiraga o'ch) hasharotlar ham ko'plab uchraydi, chunki lichinkalar o'zidan shirin suyuqlik chiqarib atrofini iflos-lantiradi. Bunday daraxt zaiflashib, hosilining miqdori va sifati o'zgaradi (Sonina, 1968; Yelizarova, 1962; Yelizarova va b., 1969).

Yuqorida qayd qilib o'tilgan zararkunandalar tutlarining barcha davrida shikastlasa, ko'chat tayyorlashga ixtisoslashgan xo'jaliklarda tut nihollarini odatda ildizkemiruvchi tunlamlar shikastlashi mumkin. Ma'lumotlarga ko'ra bunday tunlamlar orasida asosan ikkitasi kuzgi tunlam (*Agrotis segetum* Den et Schif.) va undov tunlami (*A. exclamationis* L.) ko'proq uchraydi (Xo'jayev, Ochilov, 2006). Ildizkemiruvchi tunlamlarga qarshi sintetik piretroidlardan: detsis, simbush, sumi-alfa va boshqalarni ishlatish tavsiya etilgan (Xodjayev, 2013).

Ixtisoslashgan zararkunandalar. Bular qatoriga tut odimchisi hamda tut parvonasi kiradi.

Tut odimchisi (*Apocheima cineraius* Easch.). Asosan tut daraxtlariga moslashgan bu hasharot bir yilda 1 avlod berib tutlarni erta bahorda kurtak chiqara boshlagan davrda zararlaydi. Hasharot stenogigrobiont bo'lib, asosan tog'oldi tumanlarning nam havosini talab qiladi.

Tut parvonasi (*Diaphania pyloalis* Walker). 1993-1994 yillarda Surxondaryoning Tojikiston bilan chegaradosh yerlarida tut daraxtlari shu paytgacha ma'lum bo'lmagan hasharot bilan zararlana boshlagani ma'lum bo'ldi. Tut barglarining eti "skelet" shaklida shikastlana boshlagan (Xodjayev va b., 1997, 2001a). Britaniya tabiat muzei yordamida aniqlangan bu hasharotning nomi *Diaphania pyloalis* Walker ekanligi ma'lum bo'ldi. U parvonalar (*Pyrallidae*) oilasi, *Pyraustinae* kenja oilasiga mansub hasharot ekanligi (prof. Garry Hill yordamida 2000 yili aniqlandi). Boshqa adabiyotlarda bu hasharot *Glyphodes pyloalis* Walker deb ham yuritilmoqda (Seol et al., 1986; Watanabe et al., 1999; Shermatov, 2010).

1-rasm. Tut odimchisi (A) va (b) u zararlagan tut daraxtining ko'rinishi (2004 y., Dang'ara t.)

Bu hasharot to'g'risida habar eng qadimgi ishlardan M.L. Shpigel hamda G.A. Pokrovskiy 1932 yili chop etgan "Yaponiya ipakchiligi" nomli kitobda izohlangan. Mualliflar bu hasharotni Yaponiyada tarqalgan 7 ta tur parvonalar orasida eng muhimi va dominant deb baho berganlar.

Tut parvonasi (TP) ipakchilik rivojlangan ko'pgina Osiyo davlatlari mintaqalarida tarqalgan. Bu: Hitoy, Hindistonning bir necha shtatlari (Ximachal Pradesh, Djammu va Kashmir, Karnataka, Madxiya Pradesh, Maxarashma, Tamil Nadu, Uttach Pradesh va b.), Nepal, Pokiston, Yaponiya (SAVAVSTRACTC, 1984-1998).

MDH davlatlari orasida TP qo'shni Tojikiston va Turkmaniston mintaqalarida tarqalgan (Myarseva, 1997). Muallifning ta'kidlashicha bu mamlakatlarda ham TP nisbatan yaqinda paydo bo'lgan. Olimlarning fikriga ko'ra O'zbekistonga TP qo'shni Afg'on-Tojikiston chegarasi orqali o'tib kelgan (Xodjayev, 2001; Shermatov, 2010). TP Kavkazda (Gruziyada) ham uchraydi (Kanachaveli va b., 2009).

1

2

3

4

5

6

2-rasm. Tut parvonasi:

- 1 – kapalagi tut bargida,
- 2 – tut bargiga qo'yilgan tuxumlar,
- 3 – katta yosh qurti,
- 4 – g'umbaklari va o'lchami,
- 5 – shikastlangan tut novdasi,
- 6 – yo'l yoqasidagi shikastlangan tutlarning ko'rinishi.

Mavjud adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, TP monofagdir, ya'ni u tutdan boshqa o'simlik bilan oziqlanmaydi (Kikuchi, 1976; Shermatov, Axmedov, 2001). O'zbekiston sharoitida TP tutga yetkazadigan zarari haqida birqator ahborotlar mavjud (Xodjaye va b., 1997, 2001, 2002; Tavsiyalar..., 1998, 2001, 2010; Kamsanboyev va b., 2001, 2003).

Barcha TP tarqalgan yerlarda bu hasharotni tutga yetkazishi mumkin bo'lgan ayanchli zarari aholiga aytib o'tilgan (2-rasm). Shuning uchun ichki karantin choralari orqali bu hasharotni mintaqamiz bo'ylab yanada tarqashini oldini olish talab etiladi.

TP biologiyasini o'rganish bilan bir qatorda uning tabiiy kushanda va kasalliklarini o'rganishga katta ahamiyat berilgan. Misol uchun, Xitoyliklar tomonidan pardaqaotli kushandalardan Aulococentrum avlodiga oid brakonidlar TP ning samarali kushandasi sifatida ta'kidlab o'tilgan (He et al., 1994). Yaponiyada TP kushandasi sifatida 17 tur ixneumonid belgilab berilgan (Kusigemati, 1976).

TP ga qarshi kurashda mikrobiologik vositalar ham keng joriy etilgan (Hayasaaka, Yonemura, 1999). Yapon olimlari TP ga qarshi muzlatilgan nukleofaol bakteriyalarni ishlatishgan (Takahashi et al., 1995). Shuningdek, TP qurtlariga qarshi mikrosporidiya – Hexamermis microamphidis Steiner sinab ko'rilgan (Iwashita Fukui, 1981).

Shu bilan birga, turli viruslarning TP qurtlariga ta'siri aniqlanayotganda ma'lum bo'ldiki, DWN-1, DWN-2 va IFV shtamlari qurt ichaklarida joylashib uni qisman zaharlagan

(Watanabe et al., 1999). Xindistonlik olimlar ham TP qurtlariga densonudeosis nomli virusning ta'siri borligini aniqlaganlar (Wang et al., 1998).

O'zbekistonda ham bu yo'nalishda ishlar olib borilib, tabiiy rekombinant bakuloviruslarni insektitsid sifatida TP qurtlariga ta'sir etganligi aytib o'tildi. (Madyarov va b., 2003, 2006 2007; Madyarov, 2008).

TP ga qarshi barcha tut daraxti ekiladigan davlatlarda turli kimyoviy insektitsidlar keng ishlatiladi. Misol uchun, Hindistonda TP ga qarshi eng samarali dori deb: xlorimeform, formation, kuinalfos va monokrotofos topilgan. Ammo bu dorilar atrof-muhit uchun havli bo'lib sinovlardan muvaffaqiyatli o'tmagan.

O'zbekistonda sinovdan o'tgan insektitsidlarning ko'pchiligini sintetik piretroidlar tashkil qilgan. Bular orasida: detsis, sipermetrin, sumi-alfa, karate va boshqalar bor (Xodjaye va b., 2002; Tavsiyalar..., 1998, 2001). Lekin bu insektitsidlarning samarasi sekin asta pasayib bormoqda. Bu yo'nalishda ishlar davom etishi zarur deb o'ylaymiz.

TP tarqalgan davlatlarda bu hasharotning jinsiy feromoni (JF) va feromon tutqichlar (FT) ham keng ishlatiladi. JF o'rganishga bag'ishlangan tadqiqotlar Yaponiyada (Tokio universiteti, hamda Tokiodagi agrar va texnologik universitetlarida) chuqurroq olib borilgan.

Hozirda TP JF ni Moldova respublikasida ishlab chiqariladi. Uni sinab, amaliy ishlatish yo'llarini ko'rsatib berish zarur deb hisoblaymiz.

ADABIYOTLAR:

1. Kimsanboev X.X. va boshq. - Umumiy va qishloq xo'jalik Entomologiya, o'simliklarni zararkunandalardan uyg'unlashgan himoya qilish. Toshkent, 2002.
2. Xo'jaev SH.T., Xolmurodov E.A. - "Entomologiya, o'simliklarni zararkunandalardan uyg'unlashgan himoya qilish, qishloq xo'jalik ekinlarini himoya qilish va agrotoksikologiya asoslari. Toshkent, "Fan" nashriyoti, 2009.
3. Мирзаева М.А., Акрамов Ш.У. Биология сортов сахарной свеклы, вредителей, болезней и способы борьбы с ними //Universum: технические науки. – 2020. – №. 11-3. – С. 80.
4. Мирзаева М.А. Методы сушки винограда //Universum: технические науки. – 2020. – №. 5-2 (74). – С. 21-23.
5. Абдукаримова Д.Н., Мирзаева М.А. Исследование структуры, составов и физико-химических свойств ингредиентов для разработки композиционных химических препаратов //Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science. – 2021. – Т. 2. – №. 12. – С. 323-328.
6. Мирзаева М.А., Рахмоналиева Н.Н., Холматов С.У. Изучение способов хранения семян //Universum: Технические науки. – 2021. – №. 6-3 (87). – С. 50-52.
7. Mirzaeva M.A., Abdurakhmonov S.Z., Ehrgasheva N. Biology of beetroot sorts, pests and diseases and methods of treatment //Актуальная наука. – 2019. – №. 4. – С. 36-38.
8. Mirzaeva M. A., Mullaionova S.S., Mirzaikromov M.A. The grape processing technology for wine production //International Journal of Advance Scientific Research. – 2022. – Т. 2. – №. 04. – С. 7-10.
9. Мирзаева М.А., Рахмоналиева Н.Н., Абдуллаев Д.У. Совершенствование методов хранения рассады //Universum: технические науки. – 2020. – №. 12-3 (81). – С. 93-95.
10. Mirzaeva M. History of Urdu language and its status in India and Pakistan //ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL. – 2021. – Т. 11. – №. 2. – С. 584-591.
11. Azamovna M.M. A STUDY OF NON-CHEMICAL CONTROL METHODS AGAINST MULBERRY MOTH. – 2022.
12. Azamovna, Mirzaeva Mutabar. "Application of Precautionary Measures in the Use of Chemical Preparations in Agriculture." Eurasian Research Bulletin 17 (2023): 66-69.
13. Teshaboyeva M., N.Vaxobova and M.Akmaljonova. "MAHALLIY KUZGI YUMSHOQ BUG 'DOY NAVLARI DON TARKIBIDA TEMIR MIQDORINING AAS TAHLILI." Science and innovation 1.D7 (2022): 570-574.
14. Teshaboyeva, M., D.Abdug'anieva and S. Raximjonova. «ТАКРОИЙ ЭКИЛГАН МОШ ҲОСИЛИ ТАРКИБИДАГИ ПРОТЕИН МИҚДОРИ.» Science and innovation 1.D7 (2022): 517-526.
15. Mirzaeva, M.A., and M.I.Teshaboyeva. "SHOLINING UZROS-7-13 NAVI HOSILDORLIGIGA URUG' EKISH MUDDATLARINING TA'SIRI." QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI. (2023): 292-295.
16. Mirzaeva, M., M.Teshaboyeva and A.Saminov. "URUG'LI CHIGITNI SAQLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH". Educational Research in Universal Sciences 2.5 (2023): 194-196.

QURUQ MEVALARNI SAQLASH DAVRIDA UCHRAYDIGAN SURINAM UNXO‘RI (*ORYZAEPHILUS SURINAMENSIS* L.) ZARARKUNANDASI

Avazov Sanjar Salimjonovich, tayanch doktorant,
Obidjanov Dilshod Axmed Xuja o‘g‘li, q.x.f.d., katta ilmiy xodim,
O‘simliklar karantini va himoyasi ilmiy-tadqiqot instituti.

Annotatsiya. Ushbu maqolada zaxiradagi oziq-ovqat mahsulotlari saqlanayotgan urug‘liklar, g‘alla, donlilar, quritilgan mevalar (mayiz, turshak, olma qoqilari), quruq sabzavotlarda uchraydigan ombor zararkunandalarining tur-tarkibi to‘g‘risida ma‘lumotlar keltirilgan. Tadqiqotlar davomida respublika boylab zaxira mahsulotlari saqlanadigan omborxonalarda monitoring olib borish va o‘rganish jarayonida zaxira mahsulotlariga surinam unxo‘ri (*Oryzaephilus surinamensis* L., kichik sarg‘ish unxo‘r (*Cryptolestes niinutus* Ol.), kalta mo‘ylovli sarg‘ish unxo‘r (*Cryptolestes ferrugineus* Steph.) zararkunandalari zarar keltirayotganligi aniqlandi.

Kalit so‘zlar: zararkunanda, hasharot, monitoring.

Abstract. This article provides information on the species composition of granary pests found in seeds, grains, cereals, dried fruits (magiz, sorrel, apple spike), dry vegetables in which reserve food products are stored. During research in warehouses where spare products are stored throughout the republic, in the process of monitoring and studying spare products, the Surinam mucoed (*Oryzaephilus surinamensis* L.), the small red mucoed (*Cryptolestes niinutus* Ol.), and the short-whiskered red mucoed (*Cryptolestes ferrugineus* Steph) were discovered. pests causing harm.

Key words: pest, insect, monitoring.

Аннотация. В данной статье представлена информация о видовом составе амбарных вредителей, встречающихся в семенах, зернах, злаках, сухофруктах (магиз, щавель, яблочный колос), сухих овощах, в которых хранятся запасные продукты питания. В ходе исследований на складах, где хранятся запасные продукты по всей республике, в процессе мониторинга и изучения запасных продуктов был обнаружен суринамская мукоед (*Oryzaephilus surinamensis* L.), малый рыжий мукоед (*Cryptolestes niinutus* Ol.), короткоусый рыжий мукоед (*Cryptolestes ferrugineus* Steph) вредителей, наносящих вред.

Ключевые слова: вредитель, насекомое, мониторинг.

Zaxiradagi oziq-ovqat mahsulotlari saqlanayotgan urug‘liklar, g‘alla, don, dukkaklilar, chigitlar, quritilgan mevalar va boshqa mahsulotlarni hasharot, kana, sichqonsimon kemiruvchilar va boshqa zararli organizmlardan himoya qilish insoniyatga taalluqli o‘ta dolzarb muammodir.

Ombor zararkunandalari - zaxiradagi mahsulotlarning ashaddiy zararkunandalari bo‘lib, ular katta guruhni tashkil qiladi, dunyodagi mavjud.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti (OON)ning ma‘lumotiga ko‘ra qishloq xo‘jalik ekinlari hosilining uchdan bir qismi (80 mlrd. dollardan oshiqroq) yoki har 100 sentner hosildan 30% ini zararli organizmlar nobud qilar ekan. Nahotki, odamzot barcha hosilning egasi bo‘lib qolmay, o‘z ixtiyori bilan shu 30 sentner hosilni zararkunandalarga berib qo‘ysa. Ombor zararkunandalari esa butun dunyo bo‘yicha g‘amlanadigan barcha qishloq xo‘jalik mahsulotlarining 10% ni, ayrim tropik mamlakatlarda esa yig‘ib olib saqlashga qo‘yilgan hosilning 50 va undan ortiq foizini nobud qilar ekan.

Hasharotlarning tabiiy populyatsiyalarida har doim shunday zotlilari borki, ular baqquvat, yashovchanligi bilan ajralib turadi va ular tez orada o‘z sonlarini to‘ldirib turadilar, bu zotlar qo‘llanilgan u yoki bu vositalarga nisbatan o‘ta chidamli bo‘ladilar.

Ombor zararkunandalarining tur-tarkibi juda keng va turli tumandir. Ular hasharotlar, kanalar, sichqonsimon kemiruvchilar va boshqalardir. Qishloq xo‘jalik mahsulotlarini saqlash, qayta

ishlash, tashish va boshqa jarayonlarda zarar keltiradigan turlari kosmopolit bo‘lib yer shari bo‘ylab keng tarqalgan va chunochi ular un mitalari. unxo‘rlar, uzunburun qo‘ng‘izlar, terixo‘rlar, kapalaklar, kanalar va boshqalardan iborat.

Qishloq xo‘jalik mahsulotlarini saqlash, qayta ishlash, tashish va boshqa jarayonlarda zarar keltiradigan turlari kosmopolit bo‘lib yershari bo‘ylab keng tarqalgan va chunochi ular un mitalari, unxo‘rlar, uzunburun qo‘ng‘izlar, terixo‘rlar, kapalaklar, kanalar va boshqalardan iborat.

Ombor zararkunandalarining tur-tarkibi juda keng va turli tumandir. Ular ichida eng ko‘p zarar yetkazadiganlari *Surinam unxo‘ri* (*Oryzaephilus surinamensis* L., *Kichik sarg‘ish unxo‘r* (*Cryptolestes niinutus* Ol.), *Kalta mo‘ylovli sarg‘ish unxo‘r* (*Cryptolestes ferrugineus* Steph.)lar hisoblanadi.

Surinam unxo‘ri (*O. surinamensis* L.) zararkunandasi omborlar, elevatorlar, tegirmonlar, konditer mahsulotlari fabrikalari, odamlar yashaydigan binolar va boshqa joylarda keng tarqalgan bo‘lib, zaxira mahsulotlari saqlanadigan omborxonalarda uchraydi.

Surinam unxo‘ri zaxiradagi oziq-ovqat mahsulotlari saqlanayotgan urug‘liklar, g‘alla, donlilar, chigitlar, quritilgan mevalar (mayiz, turshak, olma qoqilari), quruq sabzavotlar va boshqa mahsulotlarni hasharot, kana, sichqonsimon kemiruvchilar va boshqa zararli organizmlardan himoya qilish insoniyatga taalluqli o‘ta dolzarb muammodir.

Surinam unxo‘ri zararkunandasi oziq-ovqat mahsulotlari zaxirasini nobud qiladi, donning murtagi va unli qismini yeydi,